

Det sies at data er det nye gullet, men mye av det er innelåst hos leverandørene

Hva er grunnen til det?

.. og hva kan gjøres for hindre at det blir sånn?

Innlegg på Faglig arena for informasjonsforvaltning og deling av data 9.11.2022
ved prosjektleder Mari Vestre, Anskaffelsesdivisjonen DFØ

...noen stikkord om bakgrunnen min

:

- Hovedfag i informatikk fra UiO
- Jobber med IKT-anskaffelser og SSA , informasjonssikkerhet, personvern og skytjenester i Anskaffelsesdivisjonen (ANS) i DFØ
- Har jobbet litt til og fra med å lage SSA-er de siste 20 årene
- Før jeg kom til ANS i 2013 var jeg bl.a.
 - leder for systemutviklingsseksjonen i Difi
 - teknisk prosjektleder for ID-porten/MinID
 - leder for IT-avdelingen i Statskonsult AS
 - prosjektleder for ulike IT-utredninger og IT-strategier
 - ansvarlig for år 2000-arbeidet i Miljøvernsektoren
 - dataressursforvalter (virksomhetsarkitekt) i Statens vegvesen

DFØ har fått følgende oppdrag fra Kommunal- og distriktsdepartementet:

Utredning av standardavtalene (SSA-ene) og kartlegging av veiledningsbehov

Oppdraget er knyttet til Meld. St.22 (2020-2021) Data som ressurs. Datadrevet økonomi og innovasjon.

Bakgrunnen for oppdraget er at det offentlige i følge Agenda Kaupang ikke utnytter bruken av anskaffelser som virkemiddel for å stimulere dataøkonomien og datadrevet innovasjon godt nok.

(Dataforvaltning og -deling i kommunene (2020))

Hva skal vi gjøre for å få tak i de innelåste dataene?

DFØ skal utrede behovet for og gi anbefalinger til endringer i standardavtalene og bilagsmalene for å gjøre det enklere å

- regulere tilgangs- og bruksrettigheter til data i anskaffelser
- oppfordre til tilrettelegging for deling av data der det er mulig

Hva kan være grunner til at dataene blir innelåst hos leverandøren?

Hva kan være grunner til at dataene blir innelåst hos leverandøren?

Anskaffelsesregelverket?

Mangler ved kontraktene?

Proprietære formater?

Rettigheter til dataene?

Kunden har ikke noe sted å lagre dataene?

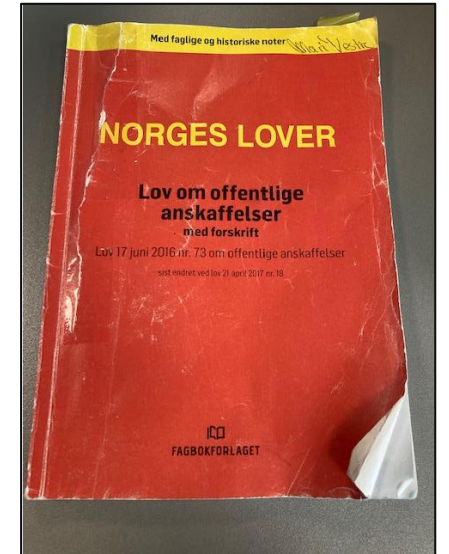
Kompetanse?

Anskaffelsesregelverket

En anskaffelse er en konkurranse hvor den leverandøren som er best skal vinne

Hvis anskaffelser endrer seg over tid er de ikke sikkert at den som vant er den beste leverandøren i det lange løp. Kan det hende var det en annen leverandør som egentlig burde ha vunnet

IT-kontraktene varer ofte 10-15 år. Kunder som ikke traff helt da de laget konkurransegrunnlaget, kan slite med å få tilgang til dataene sine, og kanskje må de betale mye for det

~~Anskaffelsesregelverket~~

Mangler ved kontraktene?

Proprietære formater?

Rettigheter til dataene?

Kunden har ikke noe sted å lagre dataene?

Kompetanse?

Mangler ved kontraktene

Alle SSA-ene er bygget rundt ulike leveransemodeller

Krav om deling og gjenbruk av data er nye krav som vi ikke nødvendigvis tenkte på da vi laget leveransemodellene

- Formålet med å anskaffe IKT-systemer er tradisjonelt å støtte arbeidsprosesser
- Eierskap til data er tradisjonelt kontraktsregulert for å sikre muligheten for at kunden kan skifte leverandør
-
- Tilgang til data for å kunne **gjenbruke og dele** dem må kanskje reguleres på en annen måte?

Anskaffelsesregulverket ✓

Mangler ✓ ved kontraktene

Proprietære formater?

Rettigheter til dataene?

Kunden har ikke noe sted å lagre dataene?

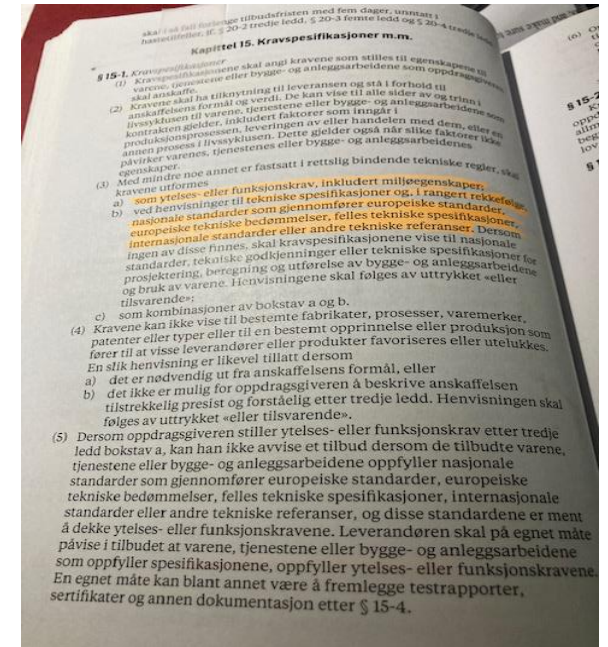
Kompetanse?

Proprietære formater

**Standarder kan løse problemene med innelåsing
..men standardisering er dyrt**

Derfor er det vanskelig å finne relevante standarder å vise til.

Resultatet er proprietære formater og datastrukturer og vanskeligheter med å bytte leverandør

Anskaffelsesregulverket ✓

Mangler ✓ ved kontraktene

Proprietære formater ✓

Rettigheter til dataene?

Kunden har ikke noe sted å lagre dataene?

Kompetanse?

Rettigheter til data

- I SSA-L, SSA-D og SSA-Sky er rettighetene til data ved avslutning av avtalen regulert. Rettighetene omfatter:

Kundens data inkludert de sikkerhetskopier av Kundens data som Kunden ønsker, herunder datastrukturer og tilhørende metadata for at Kunden enkelt skal kunne nyttiggjøre seg dataene videre.

- I tradisjonelle kjøps- og systemutviklingsavtaler er ikke kundens rettigheter til dataene regulert fordi avtalene har som utgangspunkt at det er kunden selv som drifter systemene. Er driften satt ut sikres rettighetene til dataene av driftsavtalen
- I konsulentoppdragsavtalen er ikke rettighetene til grunnlagsdataene regulert

Rettigheter til data

- I SSA-L, SSA-D og SSA-Sky er rettighetene til data ved avslutning av avtalen regulert. Rettighetene omfatter:

Kundens data inkludert de sikkerhetskopier av Kundens data som Kunden ønsker, herunder datastrukturer og tilhørende metadata for at Kunden enkelt skal kunne nyttiggjøre seg dataene videre.
- I tradisjonelle kjøps- og systemutviklingsavtaler er ikke kundens rettigheter til dataene regulert fordi avtalene har som utgangspunkt at det er kunden selv som drifter systemene. Er driften satt ut sikres rettighetene til dataene av driftsavtalen
- I konsulentoppdragsavtalen er ikke rettighetene til grunnlagsdataene regulert

Her har vi en jobb å gjøre!

Anskaffelsesregulverket ✓

Mangler ✓ ved kontraktene

Proprietære formater ✓

Rettigheter til dataene ✓

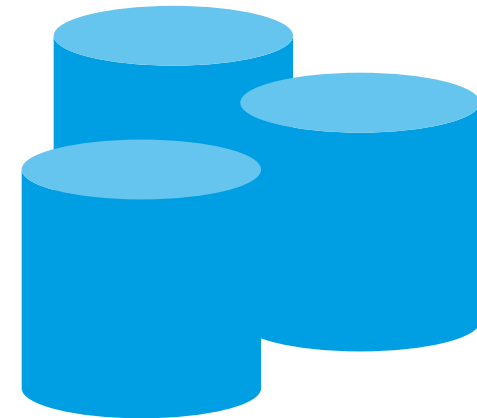
Kunden har ikke noe sted å lagre dataene?

Kompetanse?

Kunden har ikke noe sted å lagre dataene

Kunder som anskaffer kartlegginger og analyser som konsulentoppdrag, ønsker tilgang til grunnlagsdataene for kartleggingene og analysene, men dette krever at de har relevante systemer å lagre dataene i

f.eks. GIS- eller BIM-systemer

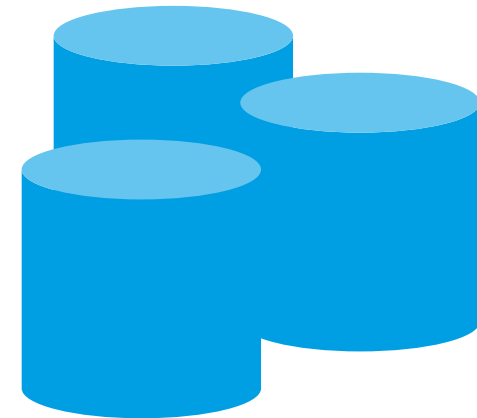

Kunden har ikke noe sted å lagre dataene

Kunder som anskaffer kartlegginger og analyser som konsulentoppdrag, ønsker tilgang til grunnlagsdataene for kartleggingene og analysene, men dette krever at de har relevante systemer å lagre dataene i

f.eks. GIS- eller BIM-systemer

Dette må vi veilede om...

Anskaffelsesregulverket ✓

Mangler ✓ ved kontraktene

Proprietære formater ✓

Rettigheter til dataene ✓

Kunden har ikke noe sted å lagre dataene ✓

Kompetanse?

Kompetanse

Mange av de vi har snakket med klager over at de ikke har tilgang til dataene i systemene sine

Det kan bety at de må kjøpe tilgang til dataene som en tilleggstjeneste f.eks. fordi

- de ikke har teknisk kompetanse selv til å hente ut data fra systemene
- de ikke stilte krav om tilgang til dataene da de kjøpte systemene
- de ikke stilte krav om bruk av standarder og/eller dokumentasjon av datastrukturer da de kjøpte systemene

Anskaffelsesregulverket ✓

Mangler ✓ ved kontraktene

Proprietære formater ✓

Rettigheter til dataene ✓

Kunden har ikke noe sted å lagre dataene ✓

Kompetanse ✓

Anskaffelsesregulverket ✓

Mangler ✓ ved kontraktene

Proprietære formater ✓

Rettigheter til dataene ✓

Kunden har ikke noe sted å lagre dataene ✓

Kompetanse ✓

?

Anskaffelsesregulverket ✓

Mangler ✓ ved kontraktene

Proprietære formater ✓

Rettigheter til dataene ✓

Kunden har ikke noe sted å lagre dataene ✓

Kompetanse ✓

?

Målet er å fjerne alle spørsmålstegnene og få gullet ut fra leverandørene

..... ved å gjøre nødvendige endringer i SSA-ene
og lage gode veiledninger

Direktoratet
for forvaltning og
økonomistyring